

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam
Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In
Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo
Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt VI. De gradibus Vnionis ecstaticæ & fruitivæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

C A P V T . V.

De duplice actuali Unione animæ cum DEO,
quarum una sobria, ebria altera & ec-
statica nuncupatur.

Duplex
actualis
unionis
species,
quaum
prota-
ctiva,
nunca-
patur,

CHARITATIS actus mentem nostram cum DEO intumet & supernaturaliter conjungunt. Est autem hujus actualis Unionis, quæ ab habitu charitatis diminatur, duplex genus: Alterum, quo DEO activo sive humano modo, supernaturaliter tamen amore, diligimus, nostram voluntatem cum illo per actualen amorem uniendo, ac ut summum bonum amplexando, per quæ ejus divina voluntati conformamur, ac nostram voluntatem in divinam veluti transfundimus, ac omnino resignamus: ad quam unionem actualen, quando fervens est, consequitur etiam unio membra & intellectus, nempe ut actu recordemur DEI, & illum praesentem in omnibus, quantum humana fragilitati permittitur, animæ oculis in tuera contemplari valeamus.

Hæc Unio ideo vocatur à Mysticis activa sive affectuosa, eò quod quilibet iustorum specia: iDEI tres inmixtæque auxilio, ad hujus divine unionis exercitium conari possit, quæ per divinam gratiam in nostra potestate constituta est. Hæc est illa charitatis unio, quam Apostolus vnebulos perfectionis appellat, & in qua substantialiter Christiana perfectio consistit, & quam diebus singulis Oratione Dominica flagitamus illis verbis, Fiat voluntas tua; sine qua nemo se perfectionem consequi posse arbitratur, cum sit quasi caro & culmen ipsius vita, ad quem veluti ad finem certæ omnes uniones, cuiuscumque generis & conditionis sint, ordinantur, Apostolo dicente 1. Timothei. 1. Finis precepti dilectionis est.

Altera
passiva.

Posterioris Unionis genus passiva. Unionis nomen deo iottitum est, quod ejus possestis à libera voluntate nostra nequit, quam dependeat: est quippe donum DEI peculiare, quo ipse voluntatem nostram ad vehementem amorem excessum promovet, cum potentiarum suspensione, sensuunque alienatione. Nec ideo vocatur passiva, quasi voluntas nihil penitus operetur; sed quod non sit poterit, etiam cum speciali auxilio via ordinaria à DEO iustis largiri solito, hanc unionem acquiretere, nisi specia: iDEI gravi mediæ, aliqua donorum Spiritus sancti operatione moveatur ac elevetur. In hac autem motione se haber volon as veluti passivæ: non tamen coacte, sed ponit in genio cum lato, spontaneè, & sapientiam liberè ad divina elevatur, nihilominus tamen à DEO efficacissime impellitur; quo sensu recte D. Dionysius de suo discipulo Doro heo aiebat, quod erat divina patientis, eò quod ejus voluntas à DEO ad quandomam unionem in manu suavem, & delectabilem (quæ Unio passiva follet appellari) suavitatem ducebat.

Harum Unionum, tam activæ quævis passivæ, meminit Bernardi Serm. 2. de Ascensione: Qui-dam trahuntur, qui dicere possunt: Trahe me post te. Nonnulli ducuntur, qui dicunt: Introduxit me Rex in cellam vinariam. Alii rapiuntur. Et primi quidem felices, qui in patientia sua possident animas suas: secundi feliciores, qui ex voluntate sua constinentur Domino: tertii felicissimi, qui in profundissima DEI misericordia, quasi sepulta arbitrii libertate, in divinitatis gloria, misericordia & doris rapiuntur, qui seruo ac su-

pergresso adminicculo verum ac sensuum, non ascensori gradibus, sed inopinatis instantaneisque excessibus feruntur in Patrem. Duo priores à DEO tracti, Unioni active: tertii vero rapti, passiva deputantur.

Clariss adhuc duplē hunc Unionis modum distinxit Dionysius Carthaginensis in Comentario Mysticæ Theologie. D. Dionysii Areopagita verbis sequentibus: Porro viri fideles, heros & perfidi, longe sublimius Mysticam Theologiam sortiuntur, experientur, venantur per supernaturalem charismata Spiritus sancti, quod & duplicitur accidere solet. Primo, per eorum præparationem, cooperationem, & conatum ad hoc dando seipso ad abstractionem à cunctis creaturis, & ad servitudinem unionem cum DEO per recollectionem mentis sue ad intra, & per affectuissimum divini invocationem auxili, ac considerando inflammativa divini amoris.

Secundo fit istud modo invabilis & eminentioris, quanvis forsitan non magis meritorio semper, videlicet, dum servens amorem absque conamine proprio præparatione prævia, repente preventur, præstrigatur, inflammatur, & super se tollitur, contemplativusque luce exuberanter perfunditur, præoccupatur, ac vincitur, ut etiam velit resistere, nequeat, neque evadere posse supergratissimi spirituum amplexum sponsi, a quo in regionem insinuans infiniti transfertur, in quo vere idem sunt regio, & habitat.

De hac etiam distinctione Unionis active & passiva, sive fruitiva, agi expedit Richardus lib. Legend. 5. de Contemplatione, cap. 6. Ponit prior, nempe Richardus, à Mysticis, dicit: ut sobria, quia spiritus non Theologus sui compos unum sit cum spiritu divino. Secundum. 7. cunda vero, id est, passiva, ebria, quia ductus in lib. 7. scilicet cellam vinariam ibi inimicam cum DEO unionem di- 4. cap. 6. vii amplexus dulcedine suavissime mebiatur, pag. 649. De illa dicitur Cant. 5. Bibite amissione hac autem, inebriamini charissimi. Ruitas, puerila confitit in quadam adiunctione cum DEO; posterior, in adhesione & fructu, quod proprium perceptorum est, ideoque vocatur à Contemplationis suavis, dulcis, ac felix, propterea quod hoc in fructu miscet nonnullæ patis illius coœlitum, quo Beatus faciuntur in celis, præ gustari incipiunt.

Demum illa Unio, quæ sobria nuncupatur, ab habitu charitatis, vel etiam à dono Sapientie procedere solet, maximè quando cognitus est dulcis & sapientia abique ultra sensum abstractione. Quæ vero ebria dicitur, à Sapientie dono, (vel forsan ab aliiorum principio) quod mei alii Spiritus sancti dona nobilitissimum est, non ut cumque diminatur, sed eminenti modo & divinitate, quando ita præ amoris sapore & magnitudine, & lucis fulgore, mens tanta vi & ardore DEO ipsi immediate conjungitur, ut in ecclasiis rapiatur. Hanc igitur ecclasticam & fruitivam Unionem, ejusque gradus, superest ut explicemus.

C A P V T . VI.

De gradibus Unionis ecclasticae &
fruitivae.

E CCLASIM divinam à tribus præcipue fontibus dimanante, auctor est venerabilis Richardus lib. 5. de Contemplatione, qui latissimè à cap. 5. usque ad 14. de hac re præclaratam tractationem, eruditè, ut toler, instituit. Nos vero brevitatè consilentes, ecclasticis sive alienationis tres causas prin-

cipiale ad brevem summam reducimus; illud in primis praenotantes, nostra intentionis esse, ratiū de supernaturali ecclasi disserere, cuius ipse DEUS efficiens est caula, cum ejus inspiratione & afflata anima excedere, & à sensibus abducit sole, ut interim eam excludat ecclasticum, quæ vel à dñe, vel à nimia imaginationis actuatione, seu ab infirmitate provenire sole.

Ecclesia Tibus igitur de causis animam in alienationem ferri Richardus docet, aut præ magnitudine devotionis, aut præ magnitudine admirationis, sunt esse aut præ magnitudine exultationis. Primum horum ornat affectum, secundum illuminat intellectum, tertium utrumque consequitur.

Magnitudo de votis. Oritur ergo ecclasis ex magna devotione sive amore, quando anima tanto desiderii ecclastis & diviti amoris igne succendit, ut ad certe similitudinem liquefi, & quasi à proprio statu dimota, & initia fumi attenuata, ad superna confundat. Cui devotioni & amori aliquando magnitudo lucis adjungitur, aliquando solus devotionis affectus alienationem operatur.

Magnitudo admirationis. Oritur deinde exigenti admiratione, quando anima divino lumine iradiata, & summa pulchritudinis perfectionisq; divine cognitione suspenso, iam vehementi itopore concutitur, ut in similitudinem fulguris coruscans, transensis sensibus, in lumina elevetur. Et hoc quidem admiratio ac perfecta cognitio, interdum anima non prævenit advenit; interdum in eam affectus amoris, vel profunda meditationis incumbit: emittit, interdum a lumine incipiens in ardentissimum fervorem definit. Tunc eniam homo ab exterioribus sensibus alienatus, vel sensibus interioribus uitatur, (cum scilicet imaginatio contemplationis intellectus cooperatur) vel etiam à sensibus interioribus aliquando abstractus sine ulla forsitan phantasmatum incurione, ut libro de Contemplatione iauis per tractavimus, DEUM intueretur, & amore voluntatis, qui hanc cognitionem sequitur, ardenuissime diligit.

Magnitudo exultationis. Oritur tandem ecclasis sive raptus ex ineffabili exultatione, quando anima æternæ sua virtutis abundantia potata, immo & plenè inebriata, quid sit & quid fuerit penitus obliviscitur, & in alienationis excessum latitudinem nimirum transferunt. Hoc autem jucunditas supra modum læra, & hoc exultatio supra omnem lentum nocturnum pacundam, aut magnam deponit, aut magnam admirationem superponit. Quia si anima summum illud bonum, quod impensè desiderabat, aut affectu, aut intellectu non possidet, nequam tam ineffabiliter exultare, nec sensuum ultimam præ admiratione deponeret.

Duplex alia ecclesia. Praecellus ramen & convenientius sanctus Bernardus Serv. 49. in Cant. (cujus euam sententia sublapisit D. I homas 2.2. quæst. 175. art. 1. & signatur 2.) duplum excessus causam tantum agnovit; alia S. Bertrada, quæ excessus in intellectu ex abundantia supernaturalis luminis; alteram, quæ in affectu, S. rhom. præ nimio amore sive delectatione causatur: unde expponens illa verba Cant. 2. *Introductix me Rex in cellam vinariam, &c.* ita inquit: *Cum enim duo sint beatæ contemplationis excessus, in intellectu unus, & alter in affectu; unus in lumine, alter in servore; unus in agnitione, alter in devotione: pius sane affectus, & pectus amore calens, & sancta devotionis infusio, et sanctus spiritus repletus zelo, non planè attinge quæcumq; cella vinaria reportantur; & circumque cum horum copia surgere oratione donatur, patet*

in veritate loqui: *Quia introduxit me Rex in cellam vinariam.*

Primus excessus, qui in maximo lucis splendori fit, potest sine secundo, qui ab amoris ardore origini solet, aliquando contingere: intellectus enim operationes ab his, quæ à voluntate dimanantur, non pendent, in voluntate vero nullus mentis excessus, sive ab amore, sive à delectatione proveniat, absque prævia intellectus cognitione accidere potest: potest: amen, licet raro, amoris excessus nulla percepta in voluntate delectatione, causari.

Illa vero ecclasis, quæ examoris magnitudine sive jucunditate causatur, à dono Sapientiæ, quam ab uberrimo fonte descendit; nam cùm hec ecclasis sive excessus sit cum amoro sa unione conjunctus, atque hoc sit nobilissima arque divinitissima operatio hominis; necesse est, ut à nobilissimo principio ac excellentiori dono efficiatur, vel ab alio sublimiori promanaet.

Illud præterea observatione dignum videtur, mentis excessus, quicumque sunt illi, dummodo ex amore & delectatione causentur, ad tres gradus: tress gratissimum gradus, redici, ut in Tractatu de Donis duos ex-Spiritus sancti pleaus annotavimus, ubi tres gradus, in primis, mediis, & supremis tam in dono Intellectus quam Sapientia distinximus: quorum in primis ad vitam Purgativam, secundus ad Illuminativam, ultimus ad Unitivam pertinet. Hi igitur amoro & lapide contemplationis gradus, cum mens per donum Sapientiæ elevata divinis inhæret, ea ex splendidissimo ac suavissimo amoris lumine intruetur, & per amorem & frumentum in DEUM transformatur, ac illi unitur, cum ecclasi ferè tempore contingere solet; & tunc mente per amorem & delectationem cum sensuum abdictione quoquomodo unita, latè quidem *Vno fruiva dici potest*, quia anima DEO per amorem inhæret, coequa suaviter perficitur. Unde in omnibus his tribus statibus *Vno*, quæ *fruiva* dicitur, secundum varios perfectionis gradus invenitur.

Quare primus ecclastica sive fruiva Unionis gradus tunc contingit, cùm è rerum visibiliam intuitu, superna & invisibilis ex ardenter dulcissimo amore, DEO animam per Sapientiam illustrante, contemplamur. Solet enim aliquando in hoc contemplationis genete gratia clementissimi DEI instar rivuli in vites sensitivas ita influere, ut ex ejus vehementia mens alienatio resulteret. Hic autem raptus in inferiori animæ parte perficitur, & ad viam supernaturem Purgativam reducitur, in qua etiam DEUS Incipientes aut ac incredibili voluptate permulceret, & supremo lumine illustrat. Gradus autem hujus Unionis, utpote quæ à vehementi amoris & delectationis sensibili causaatur, non adeò deficacius & purus esse solet, quoadisque animus ad purissimum virum superiorum unionem assurgat.

Secundus gradus, qui præcedentem consequitur, ille dicitur, cùm spiritus humanus ad subtiliterem ac nobiliorem asturgen DEI contemplationem, immediatè, quæ divina sunt, absque creaturam speculo configit, ac eis amore dulcissimo inhæret; ubi sicut cognitio est alior & subtilior, ita affectio nobilior & purior: suavissimus enim DEUS in hoc gradu intellectum subtilius elevat, & voluntatem veluti trahit ad altorem quemdam amoris & delectationis amplexum, quām in priori gradu ex cuius vehementia homo à seipso abductus, ad divina sublimatur. Hic autem

Rhom. à Iesu Oper. Tom. II.

B b

tem

tem gradus, veluti excelsior primo, supernaturalem & illi ministravam viam concerit.

Tertius vero Unionis fruitivæ gradus tunc contingit, quod supra rerum sensibilium five intelligibilium species sive imagines, simplici intellegere oculo DEUM ipsum, supra omne id quod intelligi & concipi potest, per omnium ablationem in edientes divinam caliginem (ut S. Dionysius loquitur) intuemur, eique intimè & immedia è animur, ac divinam ejus presentiam vitali sensatione percipimus, in eumque per amorem fruitivam transfundimur: qui gradus omnium aliorum supremus ad supernaturalem viam, quam Unitavim appellamus, ut est spectar.

Primus igitur gradus in prima animæ regione, secundus in media, tertius vero in suprema perficitur; ac hi tres gradus, quos diximus tribus hierarchiis, five triplici animæ cœlo, secundum potentiarum divisionem (de qua nos in Tractatu de Contemplatione supernaturali plenè locutum sumus) correspondent.

Hac denique ecstata Unio & fruitiva, secundum hunc triplicem gradum considerata, partim ad Incipientes, partim ad Proficientes, partim etiam ea, quæ perfecta est & suprema, & quæ verè Unio fruitiva dicitur, ad Perfectos ac heroicis viris spectat, quod Magistri spirituales memoriae sedulò deberent mandare: nam hujus doctrina ignorantiā multos errasse vidimus, existimantes quemlibet menitus excellsum rem esse magni momenti, & heroicæ virtutis manifestissimum indicium, ac arctissimam & immediatam esse cum DEO fui. i. v. unionem, cùm non raro non tam ab objecti nobilitate, quā à potentiae contemplatis debiliitate oriantur. Imò, etiam si DEO ipso inspirante divinitus caufetur, non tamen nobilitati & perfectioni modo temper à DEO efficitur: nam DEUS auctor gratia & donorum supernaturalium, in suis operationibus ordinariè, ad instar naturæ, à minùs perfecto gradu ad perfectionem ascendit.

Hac igitur Unio fruitiva, quæ in hoc supremo Perfectorum statu percipitur, dupliciter contingit. Quædam tantum in affectu, sicut contingit etiam in aliis duobus Purgationis & Illuminationis itaib[us] (ut superius hoc capite annotavimus) licet in hoc tertio ex majori amoris, fruitivæ & lucis plenitudine, quām in aliis inferioribus statibus caufetur. Alia vero, quæ propriæ mystica & fruitiva nuncupatur, quæ verè non affectu tantum, sed in effectu animam immediate DEO ipsi, a cano vinculo connectit, propriæ ad hunc tertium statum spectat.

Differunt vero quæamplorūm his duo Unionis ecstatae gradus: nam in primo, anima per arditiissimum ac fruitivum amorem DEO inheret, ac in ipsum deliciissimè transformatur, non tamen DEO immēdiatè unitur, nec ejus amplexum, desolcationem, five Desiccam præsentiam percipit; experitur enim aliquando miram dulcedinem suavitatis, at dentissimum amorem, & splendorem DEI, five radios divini Solis in essentia animæ commorantis, non tamen ipsum solem, nec illum ferventissimi caloris, fæcunditatis, lucis & splendoris obsecrum fontem attingit; ideoque adhuc optat DEUM præsentem sentire, ac in nudis ejus brachis recipere. Quare alterius Unionis & præclatior gradus ille dicitur, cùm DEUS mentis ad ejus arctissimam unionem anhelanti sole immediate communicari, infundit, illabitur, ac manife-

stat, eamque ad se elevat, intra se rapit, desolcat, amplectitur, ac se intundit, gustandum, fuendit, offert, ac liberaliter exhibet. Quare hec Unio, in qua DEUS animæ ostendit se & manifestat, est in media: a quoque experimentalis cognitio DEI per unitivum amplexum amoris, doni ei felicitatis. Supremus affectivæ apex per amorem unitur arctissimum. Hac est unio omnium felicissima, quæ ab omnibus aliis in eo ponitissimum differit, quod illa mente in DEO tantum per affectum coniungant, hæc vero ipsi DEO in affectu & in effectu reali, & immediate voluntatis coniunctione animam connectit, de qua laius infra, Deo proprio, dicemus: prius tamen Unionis ecstatae & fruitivæ dignitatem tam ex Scriptura facit, quam Patrum sententiis stabilissemus.

C A P V T VII.

*Scriptura sacra testimonii Unio
fruitiva ostenditur.*

LINGUA amoris non amanti barbara est, ut pulchritudine Bernardus Serm. 79. in Cant. predicatorum: nec enim animalis homo percipere eaque DEI sunt potest: cuius rei eam rationem reddidit S. Augustinus, quia in homine carnali, regula intelligentiæ est confusa cernendi. Quare his, qui DEI fructum nequit nequam prælibant, ac divinorum affectionum expertes sunt, non mirum videri debet, si ea quæ arcana sunt ac recondita, nequeant percipere. Quare non defuisse etiam hoc sæculo prototypi Theologi, qui existimarent hanc, quam nos ecstataam & fruitivam Unionem nuncupamus, rem esse à Mysticis Doctoribus ad inventam, non tamen ex Evangelio aliisque Scriptura locis, sive Patrum doctrina posse probari: unde hic, qui Theologorum nomine inaniter glotinatur, Mythorum doctrinam in hac parte, tamquam vanam ac ineptam, seu porciphantasticam, irridet, solent; cùm tamen sint Scripturae sacre oracula non pæca, Patrumque testimonia quæampliora, quæ Unionem hanc aperte verbis confirmant, ut plurimi ex dicendis infra constabunt.

Sed antequam ad Scriptura testimonia accedamus, illud in primis præmittendum duxi, Scripturam sacram non semper eisdem verbis, quibus terminos Unionem nuncupamus, appellare solete, sed & veris pluribus aliis, & quipollentibus: amen, quorum aliquam liqua unionem ipsam, scilicet strictissimam animæ beatitudinem DEO per amorem cum ingenii suavitate nomen connexionem five arcantem vinculum, alia inrete, anima dilebilem dulcedinem, alia mirabilem splendorem, cum Deo aliud demum nunc effectus, nunc proprietates ac subiecta circumstantias alias clarissimè denotant, ut jam cantat, jam, antequam ad ulteriora progrediatur, ex variis epithetiis in Sacra pagina huic Unioni attributis, five figuris tam veteris quam novi Testamenti non oblitur constabit.

Infinita propria sunt, eaque præclaras, quæ in Scriptis literis sub variis nominibus de hac singulari Unione prædicantur: quorum aliqua Gerlon Tom. 2. Serm. de Spiritu sancto, consideratione 2. his verbis refert: *Hec est pax, inquit, quæ exuperat omnem sensum, pax quam mundus dare non potest.* Et infra: *Solus Spiritus Dominus est, qui replet in bonis desiderium nostrum, qui adipe frumenti satiat nos, qui dat manna absconditum, quo Propheta pastus eruditus.* *Quam magna multitudo dñe ceuinis tuae, Domine.* Theolog.